

**Натисніть тут, щоб
купити книгу на сайті
або замовляйте за телефоном:
(0352) 51-97-97, (067) 350-18-70,
(066) 727-17-62**

Орієнтовне календарне планування

№ уроку	ТЕМА УРОКУ	Дата
Розділ І. Зображальні можливості мистецтва		
<i>Мистецтво в нашому житті</i>		
1-1	<p><i>Слухання:</i> М. Степаненко. «Скривдили», «Дражнилка». Довгі та короткі звуки. Ритмічна вправа. <i>Розучування:</i> О. Попович, С. Якубович «Учімся». Малювання літньої квіточки або букета (олівці або фарби).</p>	
<i>Зображення природи засобами мистецтва</i>		
2-2	<p><i>Слухання:</i> Е. Гріг. «Ранок». Ритмічний запис до тексту. <i>Виконання:</i> О. Попович, С. Якубович «Учімся». Малювання яблуні тієї пори року, коли в учня/учениці день народження (фарби).</p>	
<i>Багатство барв навколо нас</i>		
3-3	<p><i>Слухання:</i> А. Вівальді. «Пори року»: «Осінь». Вокальна поспівка за нотним текстом. <i>Розучування:</i> Н. Май «Кращі друзі на землі». Малювання кленового листочка за зразком (фарби).</p>	
<i>Створюємо настрої засобами мистецтва</i>		
4-4	<p><i>Слухання:</i> М. Лисенко. «Враження від радісного дня». Звукоряд. Спів у висхідному і низхідному порядку. <i>Виконання:</i> Н. Май «Кращі друзі на землі». Малювання осіннього етюда у техніці «по вологому».</p>	
<i>Мистецтво зачарує</i>		
5-5	<p><i>Слухання:</i> П. Чайковський. Балет «Лебедине озеро»: «Танець маленьких лебедів». Скрипковий ключ. Вокальна вправа. <i>Виконання:</i> Н. Май «Зайчєня». Малювання казкового будиночка різними лініями (кольорові олівці, пастель).</p>	
<i>Мистецтво дивує</i>		
6-6	<p><i>Слухання:</i> Д. Шостакович. «Танець молодого бегемота». Тривалості нот. Вокальна вправа. <i>Виконання:</i> Н. Май «Зайчєня». Малювання овочів або фруктів методом крапкового тонування.</p>	
<i>Рух у творах мистецтва</i>		
7-7	<p><i>Слухання:</i> М. Римський-Корсаков. «Політ джмеля» (з опери «Казка про царя Салтана») Музичні інструменти. Пауза. Ритмічна вправа. <i>Розучування:</i> В. Панченко, А. Філіпенко «Ой заграйте, дударики». Малювання берізки в техніці роздухування (фарби, пензлик, соломинка).</p>	
<i>Мистецтво розважає</i>		
8-8	<p><i>Слухання:</i> Р. Шуман. «Сміливий вершник», «Веселий селянин». Нотний стан. Звукоряд. Виконання поспівки. <i>Виконання:</i> В. Панченко, А. Філіпенко «Ой заграйте, дударики». Виготовлення аплікації тваринок із висушених листків.</p>	

Мистецтво розповідає		
9-9	<p><i>Слухання:</i> Д. Кабалевський. «Впертий братик». Двоголоса ритмічна вправа-бесіда. <i>Розучування:</i> Я. Щоголів, Я. Степовий «Висне небо синє». Малювання світлофора, використовуючи відповідні символи (смайлики) за зразком.</p>	
Мистецтво заспокоює		
10-10	<p><i>Слухання:</i> Я. Степовий «Колискова»; українська народна колискова «Ой ходить сон коло вікон». Характер у музичних творах. Вокальна вправа. <i>Виконання:</i> Я. Щоголів, Я. Степовий «Висне небо синє». Малювання казкового кота-воркота (<i>фарби</i>).</p>	
Душа мистецтва		
11-11	<p><i>Слухання:</i> Я. Скорик. «Мелодія». Мелодія. Настрій у музичних творах. Такт. Вокальна вправа. <i>Розучування:</i> українська народна пісня «Ой хто, хто Миколая любить». Ліплення веселого зайчика (<i>пластлін</i>).</p>	
Мистецтво в камені та звуках		
12-12	<p><i>Слухання:</i> А. Вівальді. «Пори року»: «Зима». Ритмічна гра «Співай і вистукуй». <i>Виконання:</i> українська народна пісня «Ой хто, хто Миколая любить». Створення аплікації «Вулиця казкового містечка» (<i>кольоровий папір</i>).</p>	
Щедрий вечір, добрий вечір!		
13-13	<p><i>Слухання:</i> народна щедрівка «Ой сивая та й зозуленька». Придумування мелодії до тексту за нотним текстом. <i>Розучування:</i> щедрівка «Щедрівочка щедрувала». Виготовлення ангелика.</p>	
Мистецтво розвиває відчуття ритму		
14-14	<p><i>Слухання:</i> П. Чайковський. «Марш дерев'яних солдатиків». Ритм. Пульс. Вокальна вправа. <i>Виконання:</i> щедрівка «Щедрівочка щедрувала». Малювання орнаменту.</p>	
Україна колядує		
15-15	<p><i>Слухання:</i> колядки у виконанні аматорських та професійних хорових колективів. Тривалості нот. Спів за нотним текстом. <i>Розучування:</i> колядка «Нова радість стала». Створення диво-ялинки (<i>техніка за вибором</i>).</p>	
Зображальні можливості мистецтва		
Урок узагальнення знань		
16-16	<p><i>Виконання:</i> колядка «Нова радість стала». Розфарбовування королівства Графіки олівцями, а королівства Живопису — фарбами.</p>	
Розділ II. Виразальні властивості мистецтва		
Мистецтво виражає характер		
17-17	<p><i>Слухання:</i> Д. Кабалевський. «Три подруги»: «Плакса». «Злюка». «Пустунка». Гучність. Темп. Інтонація. Загадки-ребуси. <i>Розучування:</i> Г. Бойко. К. М'ясков. «Зимонька». Створення композиції «Веселий танок сніговичків».</p>	

<i>Мистецтво виражає душевні почуття</i>	
18-18	<p><i>Слухання:</i> Р. Шуман. «Перша втрата».</p> <p>Розспівка. Спів за нотним записом мелодії.</p> <p><i>Виконання:</i> Г. Бойко, К. М'ясков. «Зимонька».</p> <p>Графічний малюнок за допомогою каракуль.</p>
<i>Емоції в мистецтві</i>	
19-19	<p><i>Слухання:</i> П. Чайковський: «Хвороба ляльки», «Нова лялька».</p> <p>Вокальна вправа.</p> <p><i>Розучування:</i> М. Шуть. «Снігова пісенька».</p> <p>Нові пригоди веселої свинки.</p>
<i>Розвиток мистецтва</i>	
20-20	<p><i>Слухання:</i> в'язанка українських народних танців у виконанні ансамблю троїстих музик; С. Прокоф'єв. Вальс з балету «Попелюшка».</p> <p>Такт. Рух мелодії. Створюємо мелодію до тексту.</p> <p><i>Виконання:</i> М. Шуть. «Снігова пісенька».</p> <p>Малювання портрета.</p>
<i>Чарівні барви весни</i>	
21-21	<p><i>Слухання:</i> М. Степаненко. «Перший пролісок»; П. Чайковський. «Підсніжник».</p> <p>Спів вокальних вправ з нотним текстом.</p> <p><i>Розучування:</i> українська народна пісня «Ми маленькі дударі».</p> <p>Малювання гілочки мімоси.</p>
<i>Виразальні якості темпу</i>	
22-22	<p><i>Слухання:</i> український народний танець «Коломийка»; Б. Фільц. «Коломийка».</p> <p>Розучування коломийки за нотним текстом.</p> <p><i>Виконання:</i> українська народна пісня «Ми маленькі дударі».</p> <p>Створення монотипії «Гірський пейзаж».</p>
<i>Динаміка в мистецтві</i>	
23-23	<p><i>Слухання:</i> С. Майкапар. «Луна в горах».</p> <p>Вокально-ритмічна вправа «Співай і далі вистукуй».</p> <p><i>Розучування:</i> Ю. Михайленко. «Пісня про матусю».</p> <p>Виготовлення аплікації «Підсніжник».</p>
<i>Виразальні якості тембру (кольору)</i>	
24-24	<p><i>Слухання:</i> С. Прокоф'єв. Симфонічна казка «Петрик і Вовк».</p> <p>Створюємо поспівку.</p> <p><i>Розучування:</i> Ю. Михайленко. «Пісня про матусю».</p> <p>Створення власного візерунка петриківського розпису.</p>
<i>Лад у мистецтві</i>	
25-25	<p><i>Слухання:</i> Л. ван Бетховен. «Весела. Сумна».</p> <p>Мажор. Мінор. Виконання вправ.</p> <p><i>Розучування:</i> А. Мігай. «Сім нот».</p> <p>Виготовлення аплікації «Кульбабки».</p>
<i>Що може виразити мистецтво</i>	
26-26	<p>Завдання та запитання на закріплення теми розділу.</p> <p><i>Виконання:</i> А. Мігай. «Сім нот».</p> <p>Малювання тваринки на аркуші в клітинку.</p>
<i>Мистецтво виражає внутрішній світ людини</i>	
27-27	<p><i>Слухання:</i> В. Косенко: «Не хочуть купити ведмедика», «Купили ведмедика».</p> <p>Вокальна вправа.</p> <p><i>Розучування:</i> О. Олень, П. Козицький. «А вже красне сонечко».</p> <p>Ліплення жайворонка.</p>

Українські народні традиції та народні інструменти		
28-28	<p><i>Слухання:</i> Сопілка. Бандура. Кобза. Цимбали. Придумуємо мелодію до слів. <i>Виконання:</i> О. Олесь, П. Козицький. «А вже красне сонечко». Малювання писанок.</p>	
У світі музичних інструментів		
29-29	<p><i>Слухання:</i> Е. Гріг. «В печері гірського короля». Виконання вокальних вправ. <i>Розучування:</i> українська народна пісня «Веселі чобітки». Виготовлення об'ємної аплікації барабана.</p>	
Чарівна мова мистецтва		
30-30	<p><i>Слухання:</i> П. Чайковський. «Пісня жайворонка»; Е. Гріг. «Похід гномів». Регістр. Високі, середні та низькі звуки. Вокальні вправи. <i>Виконання:</i> українська народна пісня «Веселі чобітки». Малювання квітучої яблуневої гілки.</p>	
Подорож у Країну виразливих засобів мистецтва		
31-31	<p><i>Слухання:</i> П. Майборода, А. Малишко «Пісня про вчительку». Поспівка-загадка. <i>Розучування:</i> Н. Май. «Веселка». Створення афіші до театральної казки.</p>	
Крокуємо рідним краєм		
32-32	<p><i>Слухання:</i> Г. Татарченко, В. Крищенко. «Гей, ви, козаченьки». Спів фрагментів пісень різного характеру. <i>Виконання:</i> Н. Май. «Веселка». Створення рельєфної композиції «Літо».</p>	
Танець у мистецтві		
33-33	<p><i>Слухання:</i> український народний танець «Гопак». Виконуємо мелодію за нотним записом. <i>Розучування:</i> українська народна пісня «Як діждемо літа». Зображення танцю піктограмами.</p>	
Зображальні та виразні властивості мистецтва		
Урок узагальнення знань		
33-33	<p><i>Виконання:</i> українська народна пісня «Як діждемо літа». Передавання настрою у розмальовці «Барви невгамовного літа».</p>	

Розділ І. Зображальні можливості мистецтва

Дата _____

Клас _____

УРОК 1

Тема. Мистецтво в нашому житті.

Тип уроку: комбінований, урок заглиблення в тему.

Основні поняття: мистецтво, музичне мистецтво, музичні звуки.

Обладнання: програвач, музичний інструмент, мультимедійний проектор, ілюстрації до музичних творів та пісні, відеопрезентація до теми уроку.

Мета: *навчальна:* ознайомити учнів з елементарними принципами аналізу-інтерпретації музичного твору; *розвивальна:* розвивати вокально-хорові навички, зокрема, співоче дихання, дикція, художньо-емоційне виконання пісень та музично-ритмічних рухів, чуття ритму; *виховна:* виховувати патріотичні почуття, кращі моральні якості особистості та зацікавленість українською народною творчістю.

Додатковий матеріал до уроку

Хід уроку

I. Організаційний момент.

Учні входять до кабінету під мелодію пісні «Учімся» (сл. О. Поповича, муз. С. Якубовича).

а) учні прикрашають пелюстками «Першу квітку настрою»;

б) музичне вітання (привітання для уроку музики)

https://www.youtube.com/watch?v=xIrzY_rWmMc;

в) гра «Музичний автобус».

— Сьогодні ми вирушимо в подорож до країни Мистецтво. Але для того, щоб наш автобус почав рухатись, треба виконати завдання (*короткі ритмічні вправи*), які я, як водій, вам запропоную.

II. Новий матеріал.

— Перша зупинка нашого автобуса — «Музика».

Вступна бесіда.

— Тема сьогоднішнього уроку — «Мистецтво в нашому житті».

— Діти, поміркуймо, що таке мистецтво.

— Які ви знаєте види мистецтва?

Сьогодні до нас завітала дівчинка Віолетта Цьокан, яка у своїй програмі досліджувала вплив музики на людину.

Увага на екран!

(перегляд уривка сюжету до програми «Музика» Віолетти Цьокан

<https://www.youtube.com/watch?v=sU64DzD18HU>)

III. Сприймання та інтерпретація мистецтва.

— Справді, музичне мистецтво розповідає про життєві події, зображає явища природи, рух, шум вітру, виражає емоційний стан людини музичними звуками.

— Отже, друга зупинка нашої подорожі — «Емоції музики».

— Послухайте невеличкі твори Михайла Степаненка «Скривдили», «Дражнилка»

(<https://www.youtube.com/watch?v=y5AICOPNEGc>;

<https://www.youtube.com/watch?v=fVS-VtzsVFA>)

і скажіть:

✓ Чи однакові ці два твори?

✓ Що їх різнить?

Повторне слухання.

— А тепер послушайте ці твори ще раз і придумайте власні назви для них.

IV. Художньо-творча діяльність.

1. Ігрова діяльність.

— Ми вирушаємо далі. Наступна зупинка — «Творча».

Гра «Впізнай звук».

Вчитель ілюструє різні шумові та музичні звуки, серед яких — спів солов'я та біг коней.

— Як ви вважаєте, чим відрізняються шумові звуки від музичних?

— Які властивості музичних звуків?

— А зараз розгляньте, будь ласка, малюнки у підручнику на с. 4. Що ви на них бачите?

— Якою музикою можна зобразити спів солов'я?

— Яка музика може передати біг коней?

— Спробуймо із запропонованих музичних уривків вибрати ті, які найбільше характеризують ці малюнки. Обґрунтуйте відповіді (*ілюстрація музичних уривків — М. Кропивницький «Соловейко», Ф. Шуберт «Лісовий цар» — вступ*).

2. Музикування.

— Послухайте, будь ласка, звуки і скажіть, що в них однакового, а що відмінного.

(Вчитель відтворює короткі та довгі тривалості нот голосом.)

— А тепер пригадаймо, як записуються довгі та короткі звуки. (І П).

— Що ж, а зараз зверніть увагу на дошку. На ній написано ритмічну вправу — ту, яка є і у ваших підручниках на с. 5.

— Спробуємо проплескати ритмічний малюнок вправи.

— Тепер плескаємо та промовляємо ті слова, які підписані під тривалостями.

— А зараз об'єднаймося у дві групи: перша буде плескати ритмічний малюнок, а друга — промовляти слова.

— Тепер навпаки.

3. Вокальна діяльність.

— От ми вже з вами і під'їхали до наступної зупинки — «Дзвінке горлечко». Увага! Ваше завдання — послухати пісню та сказати, про що в ній йдеться, який настрій цієї пісні.

(Ілюстрація пісні.)

— Перш ніж ми розпочнемо розучувати пісню, нам потрібно пригадати правила співу.

— Вправи на розвиток співочого дихання та дикцію

(<https://www.youtube.com/watch?v=URqPEcjFPWI>)

- Вчитель організовує розучування пісні, використовуючи гру «Луна»

(перше вивчення куплета проводиться учнями та вчителем вголос, потім учитель замінює промовляння слів з гучного на шепіт, в той час учні промовляють вголос, за третім разом учні промовляють пошепки, а вчитель вголос).

- Наступне завдання покликане розучити мелодичну лінію пісні (*розучування відбувається по фразах*).
- Робота над розучуванням першого та другого куплетів.

4. Творча діяльність.

Учитель пропонує схематично різнокольоровими олівцями відтворити рух мелодії.

5. Фізкультхвилинка.

— Ми з вами відтворювали рух мелодії, але настав той час, коли трішки порухатись потрібно і вам. А в цьому нам допоможуть веселі бегемотики, які завітали до нас задля того, щоб ви трішки потанцювали. Увага на екран!

(<https://www.youtube.com/watch?v=FltMOMdTBiE>)

V. Комунікація через мистецтво.

— До нашої подорожі приєдналася й учасниця дитячого Євробачення 2017 року — юна співачка Лавіка. Сьогодні ми з вами протягом уроку розмовляємо про мистецтво в нашому житті. Послухайте, яке місце музика займає в житті цієї співачки.

(Перегляд відеоролика «Музика в твоєму житті»

<https://www.youtube.com/watch?v=69tDC1N8Mo4>

Обговорення відеоролика. Оцінювання власної творчої діяльності та діяльності інших учнів.)

VI. Узагальнення вивченого матеріалу. Рефлексія.

— Непомітно для нас сьогоднішня подорож завершилася. Тож пригадаймо, досліджуючи тему «Мистецтво в нашому житті», з чим ми мали справу, які емоції у нас виникали під час слухання творів та вивчення пісні.

VII. Підсумок уроку.

Створення повторної квітки емоцій, аналіз змін. Вербальне оцінювання навчальних досягнень учнів із цієї теми.

Дата _____

Клас _____

УРОК 1

Тема. Мистецтво в нашому житті. Малювання літньої квітки або букета.

Мета. Формувати в учнів уявлення про виникнення образотворчого мистецтва; ознайомити з його видами, засобами художньої виразності, технікою виконання живопису; розвивати уміння відчувати форму, колір; уміння поєднувати і змішувати фарби на палітрі; виховувати любов до природи, мистецтва, повагу до майстрів живопису, до художників рідного краю.

Обладнання. Альбоми, прості олівці, гумки, акварель, гуаш, пензлі, палітра, ємності для води, стрічка, картки з назвами квіток, малюнки квітів, ІКТ.

Хід уроку

I. Організаційна частина.

Продзвенів уже дзвінок,
Починається урок.
Альбом, фарби, олівці —
Все на парті? Молодці!
Все у нас уже на місці,
Залишилось тільки сісти.
Всі на мене подивіться
І приємно усміхніться.

II. Актуалізація опорних знань.

— Поняття «мистецтво» відоме кожному. А ви як думаєте, що таке мистецтво? (*Мистецтво — це діяльність людини, де в художніх образах вона відображає світ.*)

— Коли виникло мистецтво? (*Давно.*)

— Мистецтво з'явилося ще задовго до створення писемності. Воно зародилося ще в первісному суспільстві. Про це свідчать малюнки на стінах печер, різьблення на кістці тварин та камені, ритуальні танці. (*Слайди 1, 2.*)

— Де ви бачили твори мистецтва? (*Твори образотворчого мистецтва оточують нас у повсякденному житті. Це картини, ілюстровані книги, афіші, етикетки й упаковки для різноманітних товарів, листівки, скульптури, розписаний посуд, вишивки, килимки...*)

— Хто їх створює? (*Художники.*)

— Чи знаєте ви, як називається художник, який створює образи за допомогою фарб? (*Живописець.*)

— А хто створює образи за допомогою олівців, крейди, туші, пера? (*Графік.*)

— Чий образи народжуються з глини, граніту, мармуру, металу, дерева, воску? (*Скульптора.*)

III. Вивчення нового матеріалу.

1. Розповідь учителя про види образотворчого мистецтва.

Вправа «Вузлики на пам'ять».

— Колись моя бабуся, щоб не забути, зав'язувала на хустинці вузлики. Сьогодні ми, вивчаючи нові терміни, на цій стрічці зав'яжемо вузлики на пам'ять.

Отже, залежно від того, з якого матеріалу, в якій техніці виконано твір, розрізняють такі види образотворчого мистецтва:

— **графіка** (*вчитель зав'язує на стрічці перший вузлик*) — найдавніший вид мистецтва; походить від грецького слова «графо», що означає «пишу», «креслю», «малюю». Художник-графік створює образи за допомогою ліній, плям, крапок, штрихів. Використання кольорів у графіці досить обмежене.

Твори графіки — це плакати, ілюстрації, етикетки, обгортки, наклейки, емблеми, а також малюнки, виконані олівцями, тушшю, фломастерами, крейдою (*слайди 3-7*);

— **живопис** (*другий вузлик на стрічці*) — це вид образотворчого мистецтва, що зображує фарбами предмети і явища навколишнього світу на площині; його назва походить від слів «живо» і «писати» (*слайди 8-10*);

— **скульптура** (третій вузлик на стрічці) — це вид образотворчого мистецтва, твори якого мають об'ємну форму і створюються з твердих або пластичних матеріалів. Це пам'ятники у місті видатним діячам історії та культури, статуї, що прикрашають парки, сквери, приміщення, а також статуетки, що оздоблюють наші помешкання (слайди 11-13).

— **архітектура** (четвертий вузлик на стрічці) — це мистецтво проектування, будівництва, оздоблення будівель (слайди 14-16).

— **декоративно-ужиткове мистецтво** (п'ятий вузлик на стрічці) — це створення побутових предметів, які використовуються не тільки за призначенням, а й прикрашають наш побут (слайди 17-20).

2. Робота з підручником.

— Розгорніть підручник на с. 6, розгляньте ілюстрації. До якого виду образотворчого мистецтва належить картина тернопільського художника Миколи Кафтана «Кошеня»? Пам'ятник видатній українській оперній співачці Соломії Крушельницькій? Обкладинка книжки тернопільського художника-ілюстратора Володимира Якубовського?

— Скажіть, чим ці твори образотворчого мистецтва відрізняються від звичайних фотографій?

3. Дидактична гра «Знайди речі художника-живописця».

(На столі лежать різні матеріали та інструменти художників. Учні беруть лише ті, що належать художнику-живописцю.)

4. Повідомлення теми уроку.

— Сьогодні на уроці ви станете художниками-живописцями. Під час роботи будете використовувати відібрані вами матеріали та інструменти. Тема нашого уроку — «Малювання літньої квітки або букета».

5. Дидактична гра «Впізнай квітку».

— Я називаю назви квіток, а ви спробуйте «впізнати» ту, котра цвіте влітку: айстра, волошка, конвалія, мак, лілія, ромашка, тюльпан, хризантема, підсніжник.

— Знайдіть їх на малюнках. Назву квітки розмістіть під її зображенням (зображення квітів та їхні назви прикріплені на дошці).

— Назвіть кольори цих квітів.

6. Бесіда екологічного спрямування.

— З яких частин складається квітка?

— Оберіть квітку, яку будете малювати. Погляньте на зразок у підручнику, як зображено квіти. Якої частини квітки немає? (Кореня.)

— Чому?

— Правильно. Квіти для букета зривають без кореня, щоб на їхньому місці наступного року вирости нові квіти.

7. Фізкультхвилинка.

Настають вже дні сумні,
Відлітають журавлі,
З дерев листя опадає,
Землю-матінку вкриває.
Букет з нього ми зберемо
Та до класу принесемо.

8. Педагогічний малюнок вчителя.

9. Самостійна практична робота учнів.

— Розмістіть альбом вертикально. Легенько олівцем намалюйте стебло, листочки, промалюйте пелюстки квітки. (Після схвалення вчителя учні приступають до роботи фарбами.)

IV. Підсумок уроку.

Виставка завершених дитячих робіт.

Перегляд та аналіз малюнків.

Визначення завдань для підготовки до наступного уроку.

Дата _____
Клас _____

УРОК 2

Тема. Зображення природи засобами мистецтва.

Тип уроку: комбінований, урок заглиблення в тему.

Основні поняття: мистецтво, музичне мистецтво, засоби музичної виразності.

Обладнання: програвач, музичний інструмент, мультимедійний проектор, ілюстрації до музичних творів та пісні, відеопрезентація до теми уроку.

Мета: *навчальна:* ознайомити учнів з елементарними принципами аналізу-інтерпретації музичного твору, ознайомити з елементами музичної мови; *розвивальна:* розвивати вміння учнів уважно слухати музику та висловлювати власні музичні враження від прослуханого твору, вміння створювати ритмічний запис до твору; *виховна:* виховувати інтерес до слухання класичної музики та виконання дитячих пісень українських композиторів.

Хід уроку

I. Організаційна частина.

Учні входять до кабінету під мелодію пісні «Учімся» (сл. О. Поповича, муз. С. Якубовича).

а) учні створюють термометр настрою;

б) музичне вітання (привітання для уроку музики)

https://www.youtube.com/watch?v=xIrzY_rWmMc;

в) гра «Музичний автобус».

— Сьогодні ми продовжуємо подорожувати країною Мистецтво. Ви вже знаєте: щоб наш автобус почав рухатись, треба виконати завдання (*короткі ритмічні вправи*), які я, як водій, вам запропоную.

II. Новий матеріал.

— Діти, подивіться в наше імпровізоване вікно (*слайд на екрані*) і скажіть, що ви бачите і що чуєте (*відео та звукоілюстрація дощу, сильного вітру*).

Вступна бесіда.

— Як ви вважаєте, чи можна за допомогою музики зобразити те, що ви побачили за вікном?

— Отже, сьогодні ми з вами ознайомимося з елементами музичної мови, які допомагають композиторам зображувати природу в музиці. Тема сьогоднішнього уроку — «Зображення природи засобами мистецтва».

— Діти, розгляньте малюнки в підручнику на с. 8 і скажіть: за допомогою чого ми можемо описати те, що бачимо? (*За допомогою слів, інтонації, жестів*).

— Музичне мистецтво також має свою мову. Як ви гадаєте, що композитор використовує, щоб ми, як слухачі, зрозуміли, про що він нам хоче розповісти?

— Справді, мова музики надзвичайно різнобарвна, це і тривалості звуків (*опитування учнів — попередній матеріал*), і динамічні відтінки, темп, ритм...

— Саме такі засоби музичної виразності і дають нам можливість зрозуміти задум композитора.

III. Сприймання та інтерпретація мистецтва.

— Перша зупинка автобуса — «Світ музичних слів».

— Послухайте, будь ласка, вірші Лідії Компанієць:

Хмара поле вкрила —
Поле зашуміло,
Колосок хитнувся —
І дощик линувся.

— А тепер ще один віршик, що є у вас у підручнику:

Сонце рано-вранці встало,
Росами умилося,
Небеса розмалювало,
Сяйвом заіскрилося.

— А тепер завдання: послухайте твір відомого норвезького композитора Едварда Гріга (*ілюстрація портрета*) і скажіть, який вірш, на вашу думку, найкраще підходить до запропонованого музичного твору. Обґрунтуйте свою думку. (https://www.youtube.com/watch?v=GqQIYUL_N6E, відео можна розпочинати з 43 секунди.)

— Що ви відчували, слухаючи цю музику? Яку назву дали б цьому твору?

— За допомогою інструментів симфонічного оркестру, плавній, спокійній мелодії, наростаючій динаміці, яка символізувала схід сонця, композитор зобразив народження нового дня, тому і назвав цей твір «Ранок». Проте це не самостійний твір, він є частиною сюїти — твору для симфонічного оркестру, яка називається «Пер Гюнт». Із цією сюїтою ми зустрінемося ще не раз протягом подорожей країною Мистецтво.

IV. Художньо-творча діяльність.

1. Творча діяльність.

— Ми вирушаємо далі. Наступна зупинка — «Творча».

— У вас на столах лежать розмальовки. Скажіть, що на них зображено?

— Послухайте ще раз «Ранок» Е. Гріга і спробуйте розмалювати сонечко та небо такими фарбами, які, на вашу думку, найбільш вдало відтворять світанкову пору. Надайте малюнку привабливого зображення.

2. Ігрова діяльність.

— А зараз — гра «Музика дощу». Для цього нам потрібні поліетиленовий або паперовий пакетики, ваші руки та ніжки. Пропоную пригадати, як падає дощ. Я читаю слова, а ви відтворюєте все плесканням, тупотінням, шелестом пакета, подихом повітря і т. д.:

- налетіла хмарка, подув вітерець (*учні шелестять пакетом*);
- закрапали крапельки дощу (*клацання пальцями*);
- згодом розпочалася злива (*плескання у долоні*);
- заgrimів грім (*тупотіння ногами*);
- злива поступово стала вщухати (*тихе плескання*);
- подув вітерець (*подих повітря*);
- визирнуло сонечко (*діти вигукують «УРА!»*).

3. Музикування.

— Сьогодні ми з вами поговоримо про мову музики. Одним із елементів є ритм як засіб, який надає музичному творові чіткості.

— Зараз ми з вами спробуємо відтворити ритмічну вправу.

— Що ж, зверніть увагу на дошку, де написана ритмічна вправа — та, яка є і у ваших підручниках на с. 9. Що у цій вправі незвичного? (*Пропущено частини вправи*).

— Ви об'єднались у групи. Тож завдання кожної групи — заповнити своїм варіантом пропущені частини. (*Відтворення створених у групах варіантів ритмічної вправи*).

4. Вокальна діяльність.

— От ми й під'їхали до наступної зупинки — «Дзвінке горлечко». Всі ми знаємо, що перед тим, як розпочати фізично навантажувати організм, варто розігріти м'язи. Це ж стосується і співу: щоб наш голос краще звучав та наші голосові зв'язки краще змикалися, ми використовуємо спеціальні вправи-розспівки.

— Вправи на розвиток співочого дихання та дикцію (<https://www.youtube.com/watch?v=URqPEcjFPWI>)

— Діти, розгляньте, будь ласка, малюнок у підручнику на с. 9. Що там зображено? (*Маракаси, ляльку, літачок, сопілку*).

— Як ви вважаєте, які з цих предметів можна використати на уроці, а які варто залишити вдома?

— Обґрунтуйте свою відповідь, чому саме літака та ляльку варто залишити вдома, а маракаси та сопілку можна використати на уроці музичного мистецтва.

— Так, ваші відповіді правильні, тому що це — музичні інструменти, які допомагають нам у створенні музичних супроводів до пісень. А зараз — увага!
— Послухайте пісню і скажіть, чи відома вона вам, про що в ній розповідається. (*Демонстрація пісні С. Якубовича «Учімся»*).
— Подумайте, як потрібно виконати пісеньку «Учімся», щоб створити веселі настрої та передати характер твору.
(*Художнє виконання пісні.*)

5. Фізкультхвилинка.

Створення музично-ритмічних рухів до пісні.

V. Комунікація через мистецтво.

— А зараз я покажу вам чотири малюнки, на яких будуть зображені тварини. Вам потрібно, опираючись на музичні зразки, визначити, яку тварину засобами музичного мистецтва нам намалював французький композитор Каміль Сен-Санс.
(*Ілюстрації музичних уривків із сюїти «Карнавал тварин».*
Обговорення та оцінювання власної творчої діяльності.)

VI. Узагальнення вивченого матеріалу. Рефлексія.

— Сьогоднішня подорож підійшла до кінця. Тож пригадаймо, як саме і за допомогою чого може розповідати нам музика, які засоби виразності використав композитор Е. Гріг, щоб змалювати ранок, що ми використовували для того, щоб наша пісня зазвучала цікаво та красиво.

VII. Підсумок уроку.

Створення термометра настрою. Вербальне оцінювання навчальних досягнень учнів із цієї теми.

УРОК 2

Дата _____

Клас _____

Тема. Зображення природи засобами мистецтва. Малювання яблуні.

Мета. Формувати уявлення учнів про живопис як один із видів образотворчого мистецтва; ознайомити з художніми матеріалами та інструментами художника-живописця; вдосконалювати прийоми роботи з акварельними та гуашевими фарбами; розвивати кольоросприйняття ока, уміння бачити і відчувати красу природи у різні пори року; виховувати любов до природи, викликати інтерес до творів мистецтва.

Обладнання. Альбоми, прості олівці, гумки, акварель, гуаш, пензлі, палітра, ємності для води, стрічка, репродукції картин із зображенням дерев, ІКТ.

Додатковий матеріал до уроку

Хід уроку

I. Організаційна частина.

Пролунав уже дзвінок,
Починаємо урок.
А тепер часу не гайте,
Тихенько за парти сідайте.

II. Актуалізація опорних знань.

1. Побудова асоціативного куща «Види мистецтва».

— Які види образотворчого мистецтва ви знаєте? (*Записи вчитель робить на дошці.*)

2. Повторення вивченого матеріалу.

— До якого виду мистецтва належать ці твори? (*Слайди 1-2.*)
— Пригадайте, як називається художник, який створює художні образи за допомогою фарб. (*Живописець.*)
— Чим пишуть свої картини живописці? (*Фарбами і пензлями.*)

III. Вивчення нового матеріалу.

1. Бесіда з елементами розповіді.

Вправа «Вузлики на пам'ять».

— Хто знає, як називається цей предмет? (*Слайд 3.*)
— Це *мольберт* — підставка, зазвичай тринога, на якій художник установлює підрамник із полотном, картон чи папір для малювання. (*Вчитель зав'язує перший вузлик на стрічці.*)

— А як називається цей предмет? (*Слайд 4.*)

— Дуже часто художники створюють свої картини на свіжому повітрі: на вулицях міста чи села, у парках або скверах, у лісі чи в горах. Тоді художник бере із собою *етюдник*. Так називають дерев'яний ящик, на якому розміщують папір чи полотно, коли малюють на природі. В етюднику також можна носити пензлі, фарби, палітру (*другий вузлик на стрічці.*)

— А що таке палітра? (*Слайд 7.*)

— *Палітра* — це чотирикутна або овальна дощечка, пластинка, на якій художник змішує фарби (*третій вузлик на стрічці.*)

— На чому пишуть, малюють свої картини живописці? (*На папері, полотні, дошці, металі, склі, стіні, посуді тощо.*)

— Чим малюють художники-живописці? (*Пензликами.*)

— Правильно. Круглими, овальними та плоскими пензликами. Вони бувають штучні та натуральні, виготовлені з ворсу тварин — білки, соболя, куніці.

2. Робота з підручником.

— Розгорніть підручник на с. 10. Ви впізнали зображені предмети?

(*Так, це фарби, якими малюють художники.*)

— Акварельні фарби ніжні та прозорі, добре розчиняються водою. При накладанні одного кольору на інший нижній шар фарби може просвічуватися.

Гуашеві фарби також розчиняються водою, але, на відміну від акварельних, вони густі та непрозорі. При накладанні фарб верхній шар перекриває нижній.

Основою олійних фарб є олія. Такі фарби не розчиняються у воді. Вони потребують спеціальних розчинників, а також спеціально заґрунтованого полотна чи картону.

Ми з вами на уроках образотворчого мистецтва будемо працювати акварельними та гуашевими фарбами.

3. Фізкультхвилинка.

Руки вправо, вліво, вгору! —
На носочки підведіться.
Підніміть голівку вгору
Й на долоньки подивіться.
Руки широко розводим,
Опускаєм плавно вниз,
Присідати ми почнемо,
Добре ноги розізнемо.
Раз присіли — руки прямо.
Встали. Знову все так само.
Вправо дружно почали.
Нахил вліво — раз, два, три!
Повертаємося вправо.
Все виконуємо гарно.
Вліво, вправо повернулись.
Ось розминці вже й кінець.
Хто старався — молодець!

4. Повідомлення теми і завдань уроку.

Розгадування загадки. (Слайд 8.)

Вона висока і розлога,
Весною зеленіє швидко,
Біло-рожевим зацвітає цвітом,
Прикрашена плодами літом,
А холодною зимою
Вкрита шубкою м'якою. (Яблуня.)

— Сьогодні на уроці ми з вами будемо малювати яблуню у різні пори року.

5. Продовження роботи з підручником.

— Розгляньте картини на с. 11 підручника. Які дерева зобразили художники? Як ви здогадалися, що це яблуні?

- Що спільне у загадці та картинах?
- Яка пора року зображена на картині зліва? Чому?
- На картині справа? Доведіть свою думку.
- Що допомогло художникам казково та водночас правдиво зобразити світ?

(Колір.)

6. Бесіда з метою поділу учнів на групи.

- Яка зараз пора року? (Осінь.)
- Назвіть осінні місяці. Хто з вас народився восени?
- Знайдіть на сторінці підручника яблуню, зображену такою, якою вона буває восени. Що вона дарує людям у цю пору року? Якого кольору її плоди? Намалюйте таку ж.
- Назвіть зимові місяці. Хто народився взимку?
- Прочитайте у загадці рядки, в яких описана яблуня взимку.
- Чим вона красива зимою?
- Знайдіть описану яблуню у підручнику і спробуйте таку ж намалювати.
- Назвіть весняні місяці. У кого день народження весною?
- Що сказано у загадці про яблуню навесні?
- Де вона на малюнку? Чим вона приваблива? Передайте цю красу у своїй роботі.
- Хто святкує свій день народження влітку? Які місяці літа?
- Чим красива яблуня літом? Як про це сказано у загадці?
- Знайдіть її у підручнику. Якого кольору листя, плоди? Намалюйте таку ж яблуню.

